

STRANDVASKEREN

Novelle af Per Sloth Carlsen, Mariager.

Han trak i anorakhættens *elastiske strammere* og snørede til. Lod endnu engang hænderne løbe langs cockpitkanten for at sikre sig, at spraydækkets elastik var rigtigt på plads. Derefter fandt han piben, tobakken og lighteren i netlommen forrest på flydevesten og faldt til ro i en sindig stopning af den pibe, han havde udvalgt som turegnet til dette vejr: Skyet med sne og snefygning mange steder, havde de varslet, og så en tre fire frostgrader. Mens han roligt rullede pladetobakken mellem fingrene, lyttede han til sneens tappen på hættens tætte kunststofvæv. Han skuttede sig. Der var noget rart og lunt ved at sidde her med benene i læ under dæk og stoppe piben mens sneen høljede ned. En heftig byge knaldede på hættens tynde stof nær hans øre. Det tynde, vindtætte lag afskærmede det sårbare legeme fra alt det, der ellers ville tømme det for varme og brændstof, der ventede på at blive omsat til bevægeenergi. Han havde fyldt sig godt med varmekalorier derhjemme ved det relativt tidlige morgenbord. Flere solide skiver med oliefede kippers og efterfyldning med to, tre stykker med

tandsmør og et solidt lag honning skyllet ned med sød te. Han havde indkapslet dette brændstoflager i et sæt svedtransporterende med tyk fleece udenpå og tynde uldsokker under de fildede uldne strømper, som enken efter den berømte nordmand havde foræret ham for længe siden. Der var så mange, tykke stopninger i foden af disse strømper, at de fortsat var uovertrufne i de langskafede gummistøvler under kølige omstændigheder som på denne formiddag.

Trods kulden var lighteren fortsat villig. Han skærmede flammen med hånden og bappede op inden et par dybe inhaleringer, der omgående sendte en chokbølge ud i alle afkroge. Lighteren forsvandt atter ned under lynlåsen. Han gned de kuldestive fingre og krængede handskerne på. Greb pagajen, jog et blad stejlt ned i stenene under den begyndende grødis og skubbede kajakken fri af stranden. Hænder og handsker famlede ind i lufferne, der sad fastspændt på åreskafte. Efter et par tag var der dybt nok til at svinge hækroret ned, så der var styring.

Han rokkede sig endeligt på plads i sædet og efter et saligt øjeblik, med stille glid ud i isfrit vand, mens beslutningen om kursen blev truffet, huggede han åren i bølgerne og satte ind med en uafbrudt række af kraftige åretag en kilometers tid, hvor kajakken fik det, den kunne trække og speedede op til maksimal hastighed. Rykket i pagajen var så hårdt, at højre hånds lang og ringfinger til sidst krummede sig sammen i sovende, kold stivnen om åren. Godt ude i bugten drejede han ind på en mere vestlig kurs, mens kadencen og rykket blev droslet ned i et lavere gear. Han var gennemvarm nu bortset fra disse sovende fingre. Den reducerede kraft i åretagene gav tid til at slappe så meget af i højre hånd, at grebet kunne slækkes så blod, nerveimpulser og varme atter havde frit løb ud i fingrene.

Han ville krydse over til den anden kyst og glide ind bag en odde, hvor der sikkert var temmelig stille vand og hvor fuglene plejede at holde til i store skarer her om vinteren. Snedrevet tyknede til, da han atter ændrede kursen for at ro væk fra kysten, der nu kun antydningvis var svagt synlige, grå striber her og der. Trods den moderate østenvind, der sendte byge efter byge ind fra kattegatkysten i fjordens længderetning, var der ikke noget videre sø. Engang imellem dypede en luffe i en vasker, men i det store hele generede det ikke at have det hele fra tværs.

Der var en form for evighed i at ro af sted i dette hvirvlede hvide snefog og det grå hav, der ikke ville finde sammen på reglementeret vis i en anden

form for horisont end den udviskede overtoning, der var i synsfeltet. Han mente, han kunne holde kursen i blinde over mod odden på fjordens nordside ved at skære en bestemt vinkel i forhold til bølgerne samtidig med, at højre kind blev kold på en bestemt måde der, hvor hættekanten sluttede. Et par gange konfererede han med kompasset, der sad fastspændt foran. Efter de fire hundrede åretag, der skulle til på den distance, dukkede odden også pænt op næsten mere præcist, end det med rimelighed kunne forlanges i det vejr. Og så tæt på, at han måtte lægge kursen mere parallelt med kysten for ikke at løbe kajakken lige lukt op i stranden. Han roede langsomt i oddens læside, til der, hvor den hævede sig i en bevokset morænebakke længere inde under land. Så endelig var der hvil på åren. Kajakken gled meget langsomt farten af sig og drev til sidst ganske sagte, hvis den da ikke næsten lå helt stille. Det var ikke til at se, da sneen nu dalede stille og tæt.

Vandet var helt klart og blankt, og han sad et øjeblik og anstrengte sig for, om der skulle være noget som helst af det gamle vrag at se på havbunden, hvor dykkere for år tilbage havde observeret det. Men selvfølgelig var der heller ikke denne dag noget som helst synligt. Skønt han også havde prøvet at lokalisere bare en antydning af det på klare højsommerdage, var det plat umuligt at se noget som helst, der var overgroet af et tykt lag muslinger nede på 12 meter vand. Det var bare dette rituelle kig ned, hver gang han kom forbi. Tanken om skibet, der lå der, havde fascineret ham i årevis.

Fuglene var ikke langt borte. Flokken lå vel et hundrede meter ude i det hvide. Blishøns og sangsvaner, lød det som. Sneen uldnede lyden. Han vendte kajakken og gav sig med nogle lydløse tag til roligt at glide i den retning. Snart efter satte det ind med den susen og klapren, der kommer, når hundreder af nervøse blishøns letter og flytter sig længere væk fra den, der trænger sig for tæt på. Det var en kilde til stadig undren, hvordan disse fugle var i stand til at mærke hans nærhed. Uanset sigtbarheden, selv i tæt tåge, flyttede de sig, når han var indenfor en bestemt afstand. Og denne dag var han gemt bag en tyk dyne af sne og ganske usynlig. Efter nogle forsøg, der gav det samme resultat, lagde han bi og sad nu atter stille med albuerne støttende på pagajen, der hvilede på cockpitkarmen. Fuglene var atter faldet til ro længere borte, og ud over den svage lyd af sneen, der dryssede på hættens, var der intet andet, end blodets rytmiske susen i hans ører.

Efter et par minutter på denne måde blev vandet pludselig uroligt omkring

ham. Det løftede sig i en bule, og inden det lille fartøj blev revet med af hvirvlende vand, der rutsjede nedad fra bulens flade top, tog kajakken bund og blev hvor den var på det, der, da det havde rystet vandet af sig, viste sig at være fordækket af en uddykkende ubåd.

”Nu går du for tæt på!” tænkte han, idet han ikke et øjeblik var i tvivl om, at det var dén *ubåd*. En *stranding på et ubådsdæk midt* i tykt snedrev havde mærkeligt nok ikke på nogen måde bragt ham fra koncepterne. Han konstaterede bare køligt, nøgternt, at dækket var sort og hårdt, og at det nok ville være bedre for hans eget fartøj, om han stod af og kom på benene.

Ubåden havde fyldte hele synsfeltet foran bilen, dengang på landevejen, hvor den også havde meldt sig. Han havde hugget bremserne i for ikke at kollideres og siddet omgivet af mørkt, grumset havvand og set ubåden standse og lydløst lægge sig på havbunden. Den havde ligget der et øjeblik som for at inspicere, hvorefter den atter havde sat sig i bevægelse og var forsvundet ind i det grumsede intet. Synet var tonet væk, og han havde atter befundet sig på en landevej, hvor der, som de plejede, stod fire vindmøller inde på marken til højre for ham.

Han var blevet holdende en tid for at komme sig over forskrækkelsen. Det var fjerde gang inden for nogle få uger, det var sket. Og hver gang det samme mønster. I en fredfyldt stund, hvor tankevirksomheden billedligt talt var sat på stand by, var den kommet glidende. Ganske umærkeligt, lydløst. Stor og sort og meget skræmmende ved sin utilnærmelige, massive lukkethed. Hver gang havde han set den ganske tydeligt. Den but afrundede bov, lugerne eller hvad de nu hedder, de porte, hvorigennem torpedoerne affyres, og tårnet lidt foren for midtskibs. Den havde hver gang været en evighed om at glide forbi. Som en endeløs landevej, så længe varede det, inden agterpropellen endelig hvirvlede forbi, og hele det kolossale, skrækindjagende monstrum umærkeligt gled videre ud i det grumsede mørke og opslugtes i havets vældige vom.

Efter den første oplevelse havde han siddet længe og funderet over årsagerne til, at sådan et billede trængte sig ind ikke bare foran det indre synsfelt, men i realiteten så stærkt, at han havde siddet dér ved fuld bevidsthed med åbne øjne og alligevel med oplevelsen af at befinde sig i en dobbeltverden, hvor flere bevidsthedsplaner i relativt transparente lag kørte hen over hinanden.

Første gang havde det været en eftermiddag hen mod skumring, hvor han havde siddet og betragtet det gamle kranium han havde stående i sin bogreol. Et flere hundrede år gammelt kranium, som en ældre dame engang havde foræret ham, fordi hun ikke kunne lide at spejle sig i forgængeligheden. Det var mere end tredive år siden, hun havde givet ham dette kranium. Han havde dengang spurgt hende, hvad hun vidste om det. Hun havde svaret, at så vidt de vidste i fodplejehuset, hvor hun hjalp til og hvor kraniet havde befundet sig så længe nogen kunne huske, så skulle det have været en strandvasker fra længere ude i fjorden. En spanioler. Det var lægen, sagde hun, der havde brugt det til anatomiundervisning.

Han havde i sit stille sind undret sig over, hvad byens ældre fodlidende damer skulle med en så detaljeret indføring i menneskekraniets bestanddele. Nogen særlig pædagogisk anvendelse i tilknytning til ældre menneskers behov for fodpleje var ikke til at se. Men på den anden side havde byens lægepraksis gennem tiderne været serviceret af ret så vidtløftige personligheder.

Ikke fordi der havde været noget som helst nyopdaget ved dette kranium den eftermiddag, ubåden første gang havde vist sig. Der er vel simpelthen altid noget fascinerende over sådan en meget gammel hovedskal? Ved andre lejligheder havde han kunnet sidde og betragte kraniet, og fundere over, hvilket menneskes tanker og følelser, der engang for længe siden kan have fyldt det, men denne dag havde han bare siddet tanketomt og betragtede pandens frembuling over næseryggen, da ubåden trængte sig ind i synsfeltet.

Det måtte være indlysende, havde han tænkt, at denne film var sat i gang af kræfter i lag i underbevidstheden, der ikke lå lige for. Hvad havde han kunnet kalde frem, der på nogen måde havde reference til et sådant syn? Truende var det. Var han selv truet? Var der noget, i hans umiddelbart, relativt sorgløse tilværelse, der lå og lurede? Han var jo ikke typen, der sådan rendte rundt langs husmurene af skræk for det åbne rum eller som havde en bande rockeres pustende, hede ølånd i nakken.

Det var begyndt at bekymre ham noget, da han for tredje gang indenfor ret få uger havde haft det samme syn. Hver gang med heftigt stigende intensitet og detaljerigdom og aldrig helt med det samme handlingsforløb. Der var ikke andet mønster i det, tænkte han, end at en tilstand af meditativ ro muligvis gav den fornødne plads. Den sidste gang havde ubåden sagtnet

farten, som om den tøvede, når den havde været ud for ham. Han havde vendt sig bort for ikke at se den, men ligegyldigt, hvor han havde vendt sig hen, så var den der.

Han havde ringet og aftalt tid med lægen, for dette her var ikke noget, han brød sig om ikke at forstå.

Billedet af ubåden, der gled forbi og spærrede synsfeltet, kunne der naturligvis være mange referencer til. Spændingsfilm i fjernsynet, knaldromaner og så videre, men vel især kunne det være erindringen om den overvindelse, det engang havde været at gå ned i et sådant fartøj, der i den grad fyldte ham med afsky og væmmelse. Ubådens blotte tilstedeværelse i byens havn i en tid, hvor der ellers i al almindelighed burde ligge en større fredsdividende til udbetaling, havde provokeret ham voldsomt. Men så enkelt kunne det vel ikke være?

Hans besøg dengang var blevet drevet frem af en stærkt sammensat besættelse af hadefulde, nyfign væmmelse. Og det havde kostet megen overvindelse at gå ombord og kravle ned i det trange indre for at inspicere det. Rovdyret, der kunne luske sig ind på mål, hvori der ligeledes befandt sig rigtige levende mennesker, med koner og kærestes og familie og børn ombord eller som ventede derhjemme.

Et tryk på en knap eller et greb i et håndtag, han havde ikke begreb om, hvordan de gør det. Men ud farer så denne væmmelige, højpotente cigar og sprænger alt til døde klumper, der bare med forskellig hastighed stiger til vejrs og ender med at ligge og vugge i bølgerne, eller drysser ned og belaver sig på at blive en del af sedimentlagene på havbunden. Efter ugeringen lusker den atter bort igen og forsvinder ud i mørket.

”Du må tale med lægen om det,” havde hans kone sagt, da han den samme aften havde åbnet sig, og fortalt om den senere tids oplevelser.

”Jamen jeg har allerede bestilt tid,” havde han svaret, hvorefter emnet syntes at være udtømt.

Oplevelsen i bilen den næste formiddag havde rystet ham, og han havde været ret ophidset hos lægen senere på dagen. En recept på et beroligende kemikalium indtil videre og nogle ord om regelmæssig livsførelse, så mente lægen, den sag var klaret. Men han havde pure nægtet at ville føre kemisk krig mod sin underbevidsthed og var derfor gået igen med uforrettet sag.

Det var en af de første dage i januar efter en vinter, der hidtil havde været blæsende, mild, fortrinsvis skyet og meget våd, og som nu havde forvandlet sig til noget, der lignede rigtig vinter. Men da solen samme dag var brudt igennem for en kort bemærkning, og fjorden havde ligget blank og indbydende, var han taget hjem og uden ophold hoppet i udstyret, havde læsset kajakken på taget af bilen og var kørte ned til havnen,

Marinen havde mange år tidligere brugt fjorden til træningsområde for ubådene på grund af inderfjordens meget store havdybder, men den tid var for længst ophørt. Denne ubåd måtte være noget helt andet, og som han sad der i kajakken på ryggen af den, kunne han i et glimtvis anfald af galgenhumor ikke se sig selv som andet end en ghost buster, der måtte se uhyret i øjnene og tage kampen op. Han rejste sig derfor og stod ud af kajakken og krængede spraydækket af kroppen. Døren ind til tårnet stod åben og der var lys. Han gik roligt ind og tog et solidt tag i gelænderet mens fødderne af sig selv fandt trin efter trin ned gennem brønden mod skibets indre.

Der var et søvnigt, grønligt lys der nede. Det var en ubåd, der var langt større, end den lille indenrigs ting, han engang havde været ombord i. Luften var frisk med en svagt tonet duft, der nærmest mindede om løvstikke. Dørken var beklædt med nobret, sort plast, og apteringen i det afsnit han kom ned i virkede funktionelt rummelig, men uden nogen form for maritime karakteristika. Rummet var rektangulært, væggene plane, loftet en stor, svagt lysende flade. Der var ikke antydning af noget levende, hvor han end så sig omkring. Han havde ikke fornemmelsen af at være ombord i et skib, før en metallisk lyd fra opstigningsbrønden og et efterfølgende klik signalerede en tilsyneladende automatisk lukning af den vandtætte sluse oppe i tårnet. En svag sitren forplantede sig straks efter fra gulvet op i benene, og han mærkede, at fartøjet var i bevægelse. Det hældede og måtte formentlig være i færd med at dykke.

Han undrede sig over, hvordan så stort et fartøj kunne dykke på så relativt grundt et område i fjorden som der, hvor han mente, han var blevet samlet op. Skibets størrelse var i det hele taget et mysterium. Hvordan var det overhovedet kommet ind? Han kendte alle fjordens cirka 40 kilometer. Såvel inderfjordens odder, bugter og dybe bredning som yderfjordens vældige, ganske lavvandede flade, hvorigennem skar sig denne smalle, naturlige sejlbredde, gravet af en af istidens smeltevandsfloder ud til havet.

Ville et så stort fartøj som dette lod til at være, overhovedet kunne komme ind og ud her? Han erindrede nedstigningen fra tårnet. Så mange meter at klatre ned, inden det faste gulv, han nu stod på?

Loftets grønlig lys ændrede karakter, og en meget højfrekvent lyd voksede langsomt, uden overgange frem fra intet over forskellige grader af tinitusstyrke til en øresønderrivende, skinger hylen, mens lyset samtidig blændedes op fra søvngt tusmørke til en blindende hvidhed, der trykkede ham ind i et mørkere og mørkere dyb.

Netop i det øjeblik kajakkens balance blev forskudt ved at kroppen sank sammen i søvnen og han tippede rundt, gjorde mødet med vandet ham atter lysvågen, og han fik straks sparket sig ud i det kolde vand, der omgående trængte sig ind omkring hans krop i et isnende favntag. Svømmevesten bar tilstrækkeligt oppe til, at han kunne klare i et hurtigt tag at løfte kajakkens bagende netop så meget, at en stor del vand pølede ud, hvorefter det lette fartøj i et hurtigt kast atter blev vendt rundt på kølen. På få øjeblikke fik han agterenden presset så meget ned, at han kunne mave sig op og sidde over skrævs, hvorefter det var en smal sag at vrikke hen og dumpe ned i cockpittet. Åren havde hele tiden drevet rundt på vandet hægtet til kajakken i sin line. Efter lidt øsen var båden så læns, at det bare var om at komme hjem i en fart.

Det var en lettelse, at der ikke var nogen hjemme, idet han så slap for at skulle forklare sin temmelig medtagede tilstand. Han proppede derfor straks det våde tøj i vaskemaskinen og satte den til at centrifugere, tog derefter et langvarigt, varmt bad, klædte sig varmt på og lavede efterfølgende et krus skoldhed kaffe, som han tog med sig ind i stuen, hvor han hyllede sig i et tæppe og satte sig for at læse dagens post.

Blandt aviser og rudekuverter var der en stor brun konvolut, hvis tykkelse æggede nysgerrigheden. Den rummede en sammenklipset, maskinskrevet beretning, hvori en gammel mand på egnen havde skrevet sin slægtshistorie. I beretningen indgik en begivenhed tilbage i sekstenhundredtallet. Det drejede sig om en pestbefængt spansk galeon, der havde søgt ind i fjorden, fordi der ikke længere var søfolk nok ombord til at manøvrere skibet. Man havde vippet de pestdøde søfolk overbord. Ligene var drevet i land på nordsiden af fjorden og var af de lokale blevet begravet nær kysten dengang. Da tre skeletter et par hundrede år senere dukkede frem under et gravearbejde, var byens læge sejlet derover for at

inspicere de døde, og øvrigheden havde sørget for at give de tre en kristen begravelse på den nærliggende kirkegård.

Det var sidst på eftermiddagen, og det var holdt op med at sne, da han havde læst færdig. Han lagde beretningen fra sig og sad derefter længe inden han på ny stoppede sin pibe. Gad vide, mumlede han for sig selv, da han atter rettede blikket over mod det gamle kranium i reolen, gad vide, om det er dine to kammerater, der nu synes du har været væk længe nok?